C/2024/3673

26.6.2024 г.

Становище на Европейския комитет на регионите — Защита на демокрацията

(C/2024/3673)

Главен докладчик:	József Kóbor (HU/EA), член на местна асамблея: местен съвет на Печ — град с правомощия на област
Отправни документи:	Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно защитата на демокрацията COM(2023) 630 Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на регламенти (ЕС) № 1024/2012 и (ЕС) № 2018/1724 по отношение на някои изисквания, определени в Директива (ЕС) XXXX/XXXX COM(2023) 636 Предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета за установяване на хармонизирани изисквания във вътрешния пазар относно прозрачността на представителството на интереси, извършвано от името на трети държави, и за изменение на Директива (ЕС) 2019/1937 COM(2023) 637 Препоръка на Комисията относно приобщаващите и устойчиви изборни процеси в Съюза и засилването на европейския характер и на ефективното провеждане на изборите за Европейски парламент C(2023) 8626 Препоръка на Комисията относно насърчаване на ангажираността и ефективното участие на гражданите и организациите на гражданското общество в процесите на създаване на обществени политики C(2023) 8627

ПОЛИТИЧЕСКИ ПРЕПОРЪКИ

ЕВРОПЕЙСКИЯТ КОМИТЕТ НА РЕГИОНИТЕ (КР),

Общи бележки

1. поддържа становището, че стабилността, сигурността и просперитетът на ЕС зависят от непоколебимото отстояване на демократичните принципи, ценности и институции на всички равнища; отбелязва, че външните предпоставки за поддържането на тези ценности включват международния мир и сигурност, както и поддържането на нормални икономически и политически отношения на нашата планета. Няма демокрация в условията на война, нито при бедност, несигурност и когато хората гледат със страх към бъдещето. Това обаче налага специална отговорност на ръководството на Европейския съюз, включително Европейската комисия и правителствата на неговите държави членки;

2. защитава принципите на правовата държава, равенството пред закона и разделението на властите, които са в основата на демокрацията и на достиженията на правото на ЕС, върху които е изграден Съюзът;

3. приветства факта, че е започната работата по мерките, предложени в Плана за действие за европейската демокрация, с което се спомага за укрепване на демократичната устойчивост чрез насърчаване на почтеността на изборите, защита на свободата и плурализма на медиите и укрепване на борбата срещу дезинформацията и чуждестранното манипулиране на информация и вмешателство;

4. счита, че стабилните избирателни системи и процеси с минимални смущения са основни предпоставки за демокрациите, докато гражданите очакват високи стандарти на почтеност от страна на държавните служители. Предупреждава, че случаите на корупция на равнището на ЕС подкопават сериозно общественото доверие в институциите на ЕС;

5. твърдо подкрепя всички усилия за насърчаване, защита и укрепване на европейската демокрация и за осигуряване на по-ефикасни средства на обществата и публичните органи за реагиране на общите външни заплахи за демократичния процес;

6. счита, че разделението на властите е от основно значение за функционирането на демокрацията. Също така от решаващо значение е публичните представители да бъдат примери за лидерство с достойно и почтено поведение. В този дух Комитетът подчертава, че е важно тези представители активно да насърчават ангажираността и старателно да служат на общественото благо, като съгласуват усилията си със стремежите и потребностите на гражданите, на които служат;

7. отбелязва, че в настоящата бързо променяща се обстановка по отношение на сигурността следва да се предприемат своевременни и ефективни конкретни мерки за преодоляване на предизвикателствата пред демократичните ценности и институции, включително поляризацията, скритото влияние и друго вмешателство, насилието и речта на омразата срещу жени и мъже на изборна длъжност;

8. счита, че гражданите имат право да изразяват несъгласие и да сменят правителствата чрез избори, без вмешателство, независимо дали е чуждестранно или местно;

9. отбелязва, че Конференцията за бъдещето на Европа беше важно демократично начинание, но заключенията от нея все още не са изпълнени;

10. решително подкрепя обмена на опит и разпространението на добри практики за укрепване на демокрацията в ЕС;

11. посочва, че местните и регионалните власти разполагат със специфични познания по отношение на идентифицирането на потенциалните заплахи за почтеността на демократичните процеси и укрепването на демократичните практики по места, както и че те допринасят за укрепването на европейската демокрация чрез насърчаване и улесняване на участието на гражданите в обществения живот, а оттам и в европейските, националните, регионалните и местните избори. Изразява съжаление относно липсата на признаване на този факт в инициативите, насочени към укрепване на европейската демокрация, представени на равнището на ЕС;

12. отново отправя призив за създаване на ориентиран към местните условия механизъм за диалог с гражданите, подкрепян от местните и регионалните власти, който да гарантира двупосочна комуникация между гражданите и институциите на ЕС;

Насърчаване на приобщаващи и устойчиви изборни процеси

13. застъпва се за това въвеждането на приобщаващи и устойчиви изборни процеси в ЕС да отговаря на най-високите демократични стандарти и насърчава инициативи за увеличаване на достъпността на изборите и политическата ангажираност много преди самите избори, за да се подкрепи по-висока избирателна активност;

14. подкрепя всички усилия за по-нататъшно засилване на европейския характер и ефективното провеждане на изборите за Европейски парламент, за ангажиране на всички граждани в изборите и за улесняване на упражняването на съответните избирателни права;

15. счита, че е от първостепенно значение избирателните закони да гарантират по-голямо участие и представителство на местно равнище;

16. отбелязва, че местните и регионалните власти играят ключова роля за насърчаването на свободни, честни и устойчиви избори в държавите — членки на ЕС;

17. призовава за допълнително укрепване на устойчивостта на изборните процеси при пълно спазване на основните права и демократичните ценности, залегнали в стандартите на ЕС и международните стандарти;

18. признава, че местните и регионалните власти носят и конкретна отговорност за защита на информационната среда във връзка с изборите, като гарантират точна информация за гласоподавателите по своевременен, достъпен и разбираем начин, и като предприемат мерки срещу свързаното с изборите манипулиране на информация, вмешателство и дезинформация в сътрудничество с други заинтересовани страни;

19. подчертава значението на местните и регионалните власти за предоставянето на всички групи граждани, включително младите хора и гражданите в уязвимо положение, като например хората с увреждания и говорещите малцинствени езици, на информация относно основните правила и практическите условия, свързани с упражняването на избирателните им права, и за гарантирането на достъпността на традиционните методи на гласуване в техните държави;

20. признава решаващата роля на равенството между половете за укрепването на демократичната устойчивост, като призовава за инициативи, подкрепящи равното участие на жените в изборния процес, както като гласоподаватели, така и като кандидати, и подчертава значението на политиките, насочени към преодоляване на пречките пред политическата ангажираност на жените;

21. приветства усилията за засилване на сътрудничеството и обмена на най-добри практики в областта на демократичната устойчивост и устойчивите изборни процеси на европейско равнище, включително в контекста на европейската мрежа за сътрудничество в областта на изборите (ECNE); изразява съжаление обаче, че местното и регионалното измерение не е включено в достатъчна степен в това сътрудничество, въпреки целта на мрежата за защита на изборите на всички равнища; поради това призовава за сесия на ECNE, която да бъде посветена на защитата на местните и регионалните избори;

22. следва да се обърне специално внимание на изпращането на информация до граждани на Европейския съюз или натурализирани граждани на Европейския съюз, пребиваващи в трети държави, относно адекватното им участие в изборите, които се провеждат в Европа;

Насърчаване на участието на гражданите в изготвянето на публични политики

23. насърчава приобщаващото и ефективно участие на гражданите, организациите на гражданското общество и защитниците на правата на човека в процесите на създаване на публични политики;

24. отбелязва, че местните и регионалните власти играят ключова роля за насърчаването на широко и приобщаващо демократично участие и за гарантирането на подкрепяща и приобщаваща среда, която осигурява възможности за ефективно участие на гражданите;

25. признава значението на цифровите решения за засилване на участието на обществеността, като същевременно признава, че е необходимо да продължи да се дава възможност за присъствено участие, когато е целесъобразно;

26. отбелязва значението на засилването на участието на младите хора в демократичния живот на ЕС и посочва съвместните препоръки на Европейския комитет на регионите и Европейския младежки форум, включени в Хартата за младежта и демокрацията; подчертава ролята на местните младежки съвети като жизненоважни платформи за ангажиране на младите хора в демократичното управление и процесите на вземане на решения, припомня призива си към държавите членки да обмислят сериозно намаляване на възрастта за гласуване на 16 години за всички местни и регионални избори в Европа и призовава за събиране на данни и обмен на знания относно въздействието на институционалните договорености върху политическото участие на младите хора, например върху минималната възраст за гласуване и кандидатиране на избори ([1]);

27. счита за особено важни процесите на гражданска ангажираност, при които членовете на общността решават как да изразходват част от публичния бюджет, като определят и подреждат по приоритет проектите за публични разходи. Основаното на участието бюджетиране задълбочава демокрацията, изгражда по-силни общности и разпределя по-справедливо публичните ресурси;

28. подчертава, че местните и регионалните власти са основни стълбове на функциониращата демокрация, като насърчават и предоставят възможности на гражданите да участват активно в процесите на създаване на публични политики по различни начини, например чрез граждански панели, диалози или събрания онлайн или офлайн;

([1]) Становище на Европейския комитет на регионите относно бъдещето на политиката за младежта в ЕС. Размисъл относно политиката за младежта и интегрирането на въпросите на младежта в контекста на Европейската година на младежта (2022 г.) (ОВ C 79, 2.3.2023 г., стр. 30).

29. признава, че участието на организациите на гражданското общество е един от аспектите на зачитането на принципите на правовата държава, както и че се гарантира ефективно и приобщаващо участие, когато те могат да работят в безопасна среда, в която се зачитат основните им права и тези на техните членове;

30. изтъква, че повишаването на осведомеността относно успешните примери за гражданско участие в области, които са от най-голямо значение за гражданите, е от решаващо значение за насърчаване на по-голямо участие от тяхната страна в разработването на политики. Във връзка с това отбелязва примера на Орхуската конвенция на ИКЕ на ООН, по която ЕС, в рамките на своите правомощия, и всички държави членки са страни, която гарантира процесуалните права на членовете на обществеността, включително участието на обществеността в процедурите за вземане на решения в областта на околната среда, с което предоставя гласност на гражданите за постигането на целите на Европейския зелен пакт;

31. подчертава важността на това местните и регионалните власти да разполагат с достатъчно ресурси, както и значението на публичното и частното финансиране на организациите на гражданското общество; приветства факта, че Европейският съюз предоставя възможности за финансиране на местните и регионалните власти и организациите на гражданското общество за изпълнение на проекти, които допринасят за насърчаването на ценностите на ЕС, изтъквайки значението на европейските стратегии, съставляващи Съюза на равенство;

32. призовава институциите на ЕС да включат за участие в по-голяма степен местните и регионалните власти, както и техните европейски и национални представителни организации, и да консолидират тяхното участие;

33. остава ангажиран с укрепването на комуникацията между институциите на ЕС, местните общности и гражданите чрез своята мрежа от регионални и местни съветници, в синергия с проекта на Европейската комисия „Изграждане на Европа с местните съветници“, организирането на диалози на местно равнище и участието на младите политици на изборна длъжност в дейностите на КР;

34. отправя искане за включване на гражданите в определянето и/или промените на европейските, националните, регионалните и местните публични политики. Участието на гражданите в този процес е от съществено значение за приемането на тези политики. Без такова участие на предходен етап тяхното прилагане може да доведе до отхвърляне от страна на гражданите;

Повишаване на прозрачността на дейностите по представителство на интереси от името на трети държави

35. настоятелно призовава Европейския парламент и Съвета на ЕС да направят задълбочена оценка на предложената директива и да предложат необходимите изменения при пълно зачитане на основните права и демократичните ценности;

36. отбелязва, че определението за дейност по представителство на интереси не е съвсем ясно. Поради това трябва да се прилагат най-всеобхватните, общи, идеологически неутрални и практически подходи, за да се гарантира, че представителството на интереси е ясно определено и прозрачно. Очевидно е, че всеки, който влиза в публичното пространство, трябва да се идентифицира и да действа по прозрачен начин;

37. предупреждава, че във въпросното предложение се установява разлика между третирането на икономическите дейности по представителство на интереси, извършвани от името на субекти от трети държави, и икономическите дейности по представителство на интереси, извършвани от името на многостранни организации, чиито политически и икономически потенциал и представителство на интереси следва да бъдат до голяма степен извън Европейския съюз;

38. изразява загриженост относно възможното въздействие на предложената директива, която би могла да доведе до нежелани и непропорционални последици (за субекти, финансирани с чуждестранни средства), като същевременно не отразява ефективно реалните заплахи за демокрацията;

39. предупреждава, че е от решаващо значение за всички да се прилагат обосновани и пропорционални стандарти за прозрачност и че е необходимо да се внимава с оглед на потенциалните лавинообразни последици от предложената директива в други части на света;

40. осъжда всяко неправомерно ограничаване на основните свободи и ограниченията на гражданското и политическото пространство в нарушение на правото в областта на правата на човека, включително т.нар. „закони за чуждестранните агенти“;

41. счита, че някои организации на гражданското общество биха могли, предвид преследваните от тях цели и средствата, с които разполагат, да окажат значително влияние върху обществения живот и обществения дебат, като в този случай целта за увеличаване на прозрачността по отношение на финансовата подкрепа, предоставяна на такива организации, би могла да представлява наложителна причина от обществен интерес. Ограниченията обаче следва да се налагат само за легитимни цели, като например в интерес на националната сигурност, обществената безопасност или обществения ред, и следва да бъдат пропорционални на целта за защита на тези интереси, като за постигането на желаната цел следва да се използват средства, които предполагат най-малка степен на вмешателство ([2]);

([2]) Вж. например C-78/18.

Заключение

42. приветства предложенията на Комисията за ангажиране на гражданите с изборния процес и подобряване на общественото доверие в изборите, както и за следване на политики, които дават възможност на местните и регионалните органи и гражданските организации да участват в обществения дебат и изготвянето на политики;

43. подчертава, че местните и регионалните власти играят централна роля по отношение на защитата на европейската демокрация, те са незаменим градивен елемент в европейската демократична структура, в която решенията трябва да се вземат възможно най-близо до гражданите, както е посочено в член 10, параграф 3 от ДЕС;

44. призовава Европейската комисия да даде приоритет на сътрудничеството с местните и регионалните власти с цел ефективна защита на демокрацията в ЕС, като същевременно зачита и насърчава принципите на субсидиарност и върховенство на закона.

Брюксел на 17 април 2024 година.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Vasco ALVES CORDEIRO